

Bilaga

Utdrag ur Budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 Utgiftsområde 2)

Regeringens åtagande om att skapa förtroende för statistiken

Det europeiska statistiksystemet

Det europeiska statistiksystemet (ESS) är ett partnerskap mellan kommissionen (Eurostat), de nationella statistikinstitutionerna och andra nationella statistikorgan som i medlemsstaterna ansvarar för att utveckla, framställa och sprida den statistik som behövs för Europeisk unionens verksamhet.

Kommittén för det statistiska programmet (ESS-kommittén) har till uppgift att ge professionell vägledning åt ESS. ESS-kommittén godkände 2005 riktlinjerna för europeisk statistik. Riktlinjerna reviderades 2011.

Den statsfinansiella krisen i euroområdet som inleddes 2010 uppenbarade brister i ESS och visade att statistikens trovärdighet behöver förstärkas. Kommissionen lämnade därför den 24 april 2012 förslag till ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik.

Europaparlamentet och rådet beslutade den 29 april 2015 förordning (EU) nr 2015/759 om ändring av förordning (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik. Beslutet innebär bl.a. att medlemsstaterna, enligt artikel 11.4 i nämnda förordning, senast den 9 juni 2017 ska offentliggöra ett åtagande om att skapa förtroende för statistiken. Det handlar om specifika politiska åtaganden av medlemsstaternas regeringar om att förbättra eller vidmakthålla villkoren för att genomföra riktlinjerna för europeisk statistik. Det kan innebära nationella program för säkerställande av hög kvalitet, inklusive självvärderingar, förbättringsåtgärder och övervakningsmekanismer. Åtagandet ska syfta till att säkra allmänhetens förtroende för europeisk statistik. Åtagandet, som regelbundet ska övervakas av kommissionen, bör uppdateras vid behov.

Det svenska statistiksystemet

Det svenska systemet för officiell statistik är decentraliserat, vilket innebär att Statistiska centralbyrån (SCB) ansvarar för sektorövergripande statistik medan 26 andra myndigheter ansvarar för den officiella statistiken inom sina områden. SCB ansvarar dessutom för samordning av systemet för den officiella statistiken.

Statistikutredningen 2012 överlämnade i december 2012 sitt slutbetänkande Vad är officiell statistik? En översyn av statistiksystemet och SCB (SOU 2012:83). Utredningens samlade bedömning var att systemet för den officiella statistiken i huvudsak fungerar väl i dag. Utredningen fann inte några grundläggande systemfel som kräver att systemet genomgår en mer genomgripande förändring, utan ansåg att det decentraliserade systemet både kan och

bör upprätthållas. Utredningen bedömde, utifrån bl.a. kontakter med användare och utländska organ, att dagens officiella statistik huvudsakligen är av god kvalitet.

EU:s expertgranskningar

Under 2014 och 2015 genomfördes expertgranskningar i medlemsländerna av efterlevnaden av riktlinjerna för europeiska statistik. Europeiska rådgivande organet för statistikstyrning redovisade i sin årsrapport 2015 Eurostats efterlevnad av riktlinjerna.

Enligt expertgranskningsrapporten uppvisar SCB att deras statistikframställning har en hög grad av överensstämmelse gällande alla delar i riktlinjerna för europeisk statistik. Endast ett allvarligt problem identifierades. Det gäller den beslutsroll som nämnderna för konsumentprisindex och byggnadsindex ges i SCB:s instruktion. Rapporten rekommenderar att det ändras så att nämnderna endast har en rådgivande roll.

Enligt rapporten uppvisar övriga svenska statistikansvariga myndigheters statistikframställning en hög grad av överensstämmelse med riktlinjerna för europeisk statistik. Enligt rapporten behöver samordningen av det svenska statistiksystemet stärkas eftersom ansvaret är decentraliserat till ett stort antal myndigheter.

Regeringens åtgärder för att upprätthålla förtroendet för statistiken

Riksdagen beslutade 2013 om ändringar i lagen (2001:99) om den officiella statistiken (prop. 2013/14:7, bet. 2013/14:FiU7, rskr. 2013/14:58). Kraven på statistikens kvalitet förtydligades genom att följande kvalitetskriterier införs i lagen: relevans, noggrannhet, aktualitet, punktlighet, tillförlitlighet, jämförbarhet och samstämmighet. Beslutet innebär att samma kvalitetskriterier nu gäller för den europeiska statistiken och för den officiella statistiken.

Regeringen framhöll i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:FiU2, rskr. 2015/16:118) sin helhetsbedömning om att systemet för den officiella statistiken i huvudsak fungerar väl i dag och att den officiella statistiken huvudsakligen är av god kvalitet. Regeringens bedömning grundar sig på slutsatserna från Statistikutredningen 2012.

För att fortsatt upprätthålla förtroendet för statistiken behöver dock systemet för den officiella statistiken utvecklas vidare. Samordningen av statistiksystemet kan stärkas. Likaså kan kvalitetsuppföljningen av statistiken stärkas.

Mot denna bakgrund har en översyn gjorts av SCB:s instruktion som resulterade i att regeringen den 22 juni 2016 beslutade förordningen (2016:822) med instruktion för Statistiska centralbyrån. Den nya förordningen slår fast att SCB är nationell statistikbyrå (NSI). Det innebär att SCB ska samordna all verksamhet på nationell nivå för att utveckla, framställa och sprida europeisk statistik. SCB ska fungera som kommissionens (Eurostat) enda kontaktpunkt för statistikfrågor. SCB:s samordningsansvar ska omfatta alla andra nationella myndigheter med ansvar för utveckling, framställning och spridning av europeisk statistik. SCB ska i synnerhet ha ansvaret på den nationella nivån för att samordna statistisk programplanering

och rapportering, kvalitetsövervakning, metodik, överföring av uppgifter samt information om ESS:s statistikåtgärder.

I förordningen slås också fast att SCB årligen ska lämna en rapport till regeringen om systemet för den officiella statistiken. Rapporten ska innehålla myndighetens analys av de utvärderingar av kvaliteten som de statistikansvariga myndigheterna ska göra.

Genom den nya förordningen stärks samordningen av systemet för den officiella statistiken. I portalparagrafen anges att SCB ansvarar för samordningen av systemet för den officiella statistiken. Vid myndigheten finns ett råd för den officiella statistiken. Rådet ska bistå myndigheten när den utför sina samordningsuppgifter. Antalet ledamöter i rådet för den officiella statistiken utökas från sex till tolv, samtidigt som det anges att myndighetscheferna för sex namngivna statistikansvariga myndigheter ska ingå i rådet. Ett utvidgat råd bedöms ge bättre möjligheter till samordning, förankring, kunskapsspridning och stöd inom systemet för den officiella statistiken.

Förordningen innebär vidare att nämnden för konsumentprisindex och nämnden för byggnadsindex inte ska vara formellt inrättade i myndigheten. Därmed upphör deras beslutande roll när det gäller tillämpningen av de grunder som gäller för indexberäkningarna. Regeringen följer därmed den rekommendation som EU:s expertgranskare lämnade.

Regeringen beslutade samma dag om ändring i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Enligt förordningens nya lydelse ska de statistikansvariga myndigheterna utvärdera den officiella statistikens kvalitet inom sitt statistikområde. SCB får meddela föreskrifter om verkställighet av utvärderingarna. Ändringen innebär att det skapas en ny institutionell ram för kvalitetsuppföljning av den officiella statistiken. SCB får som samordnande myndighet en central roll i detta arbete. Ändringen är en viktig förändring jämfört med tidigare ordning och är i linje med de förslag som Statistikutredningen 2012 lämnade.

Regeringen bedömer att de åtgärder som nu vidtagits är tillräckliga för att säkra allmänhetens förtroende för statistiken och uppfyller de krav som ställs i förordningen om europeisk statistik. Regeringen kommer följa utvecklingen inom området och är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder för att upprätthålla förtroendet för statistiken.